

S E R I A D E A U T O R

G Ü N T E R G R A S S

Colecția BIBLIOTECA POLIROM este coordonată
de Bogdan-Alexandru Stănescu.

Günter Grass, *Hundejahre*

Copyright © Steidl, Göttingen 1993
All rights reserved

Copyright © of this translation: S. Fischer Foundation by order of TRADUKI

traduki

Această carte a apărut cu sprijinul oferit de TRADUKI, o rețea pentru promovarea literaturii din care fac parte: Ministerul Federal al Afacerilor Europene și Internaționale din Republica Austria, Ministerul Afacerilor Externe din Republica Federală Germania, fundația culturală Pro Helvetia din Elveția, KulturKontakt Austria, Institutul Goethe, Agenția Slovenă de Carte JAK, Ministerul Culturii din Republica Croația, Resortul pentru Cultură al guvernului principatului Liechtenstein, Fundația Culturală Liechtenstein și Fundația S. Fischer.

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Foto copertă: GNUFDL © Florian K, 2004

Foto autor: © iStockphoto.com/JacobH

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A,
sc. 1, et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

GRASS, GÜNTER

Ani de cîine / Günter Grass; trad. din lb. germ. și note
de Mariana Bărbulescu. – Iași: Polirom, 2014

ISBN: 978-973-46-2435-5

I. Bărbulescu, Mariana (trad.)

821.112.2-31=135.1

Printed in ROMANIA

GÜNTER
GRASS

ANI DE CÎINE

Traducere din limba germană
și note de Mariana Bărbulescu

POLIROM
2014

GÜNTER GRASS s-a născut în 16 octombrie 1927, la Danzig, unde și-a petrecut copilăria și adolescența. La șaptesprezece ani s-a înrolat în Waffen-SS, iar în 1945 este luat prizonier de către americani. După război a urmat Academia de Artă din Düsseldorf (1947-1952), apoi Universitatea de Arte Plastice din Berlin. A trăit un timp la Paris, apoi în Italia, iar din 1960, în Berlinul de Vest și la țară, în landul Schleswig-Holstein. A debutat în 1956 cu volumul de poezii *Avantajele găinilor-giruetă*, dar ulterior s-a afirmat ca prozator, cu romanul care îl va consacra pe plan internațional, *Toba de tinichea* (1959). Împreună cu *Pisica și șoarecele* (1961) și *Ani de ciine* (1963), acesta intră în alcătuirea „Trilogiei Danzigului”. Poet, prozator și dramaturg, Günter Grass a publicat numeroase cărți, dintre care amintim romanele *Anestezie locală* (1969), *Calcanul* (1977), *O chestiune încurcată* (1995) și *În mers de rac* (2002), volumele de proză scurtă *Întâlnire la Telgte* (1979), *Rubrica nașteri sau germanii sint pe moarte* (1980) și *Povestiri lugubre* (1992), volumul de eseuri și polemici politice *Din jurnalul unui melc* (1972), volumele de versuri *Ultimul dans* (2003) și *August stupid* (2007). În 2006 i-a apărut prima carte de memorii, *Decojind ceapa*, urmată doi ani mai târziu de *Aparatul de fotografiat*, ambele stîrnind controverse aprinse. Activitatea sa literară a fost recompensată cu cele mai prestigioase distincții, culminînd cu Premiul Nobel pentru Literatură (1999). La Editura Polirom au apărut: *Toba de tinichea* (2005, 2007, 2012), *Anestezie locală* (2008), *Pisica și șoarecele* (2009), *Secolul meu* (2011), *În mers de rac* (2002, 2013), *Decojind ceapa* (2007, 2012), *Aparatul de fotografiat* (2010), *Între Germania și Germania* (2012), *Cuvintele Fraților Grimm* (2013).

In memoriam Walter Henn

CARTEA ÎNTÎI

– TURE DE DIMINEAȚĂ –

Prima tură de dimineață

Povestește tu. Nu, dumneavoastră! Sau tu. Oare să înceapă actorul? Sau sperietorile, toate de-a valma? Sau să așteptăm pînă s-au adunat cele opt planete sub semnul Vărsătorului? Vă rog, începeți dumneavoastră. La urma urmei, cîinele dumneavoastră a fost atunci. Dar înainte de cîinele meu a fost cîinele dumneavoastră și cîinele cîinelui. Unul dintre noi trebuie să înceapă: tu sau el sau dumneavoastră sau eu... Cu multe, multe asfințituri în urmă, cu mult înainte ca noi să fi existat, Vistula curgea zi de zi, fără să ne oglindească, și se vărsa întruna.

Cel care ține condeiul aici e numit deocamdată Brauxel, conduce o mină care nu scoate nici potasă sau fier și nici cărbune și totuși dă de lucru, de la un schimb de tură la altul, la o sută treizeci și patru de muncitori și funcționari, în galeriile de transport și în cele de subetaj, în galeriile de abataj și în cele de tavan, la casierie și la ambalare.

Pe vremuri Vistula curgea neregularizată și primejdioasă. Așa că au fost chemați o mie de săpători care, în anul o mie opt sute nouăzeci și cinci, au fost puși să sape așa-numitul canal de corectare a albiei, de la Einlage spre nord, între Schiewenhorst și Nickelswalde, cele două sate de pe cordonul litoral. El i-a dat Vistulei o nouă gură de vărsare, în linie dreaptă, micșorînd pericolul de inundații.

De cele mai multe ori cel care ține condeiul scrie Brauksel într-un fel care seamănă cu Castrop-Rauxel¹ și, uneori, cu Häksel. Cînd are chef, Brauxel își scrie numele la fel ca

---

1. Oraș minier din bazinul Ruhrului, în landul Renania de Nord-Westfalia.

Weichsel, cum i se zice Vistulei. Plăcerea jocului și pedanteria impun regulile și nu se contrazic între ele.

Digurile Vistulei se întindeau de la un orizont la altul și, sub supravegherea comisariatului pentru diguri de la Marienwerder, trebuiau să stea proptite în calea viiturilor de primăvară și a puhoaielor de Sf. Dominic. Vai și amar să fi fost șoareci în dig!

Cu șaptezeci și trei de mucuri de țigară, câștigul de pe urma fumatului din ultimele două zile, cel care ține aici condeiul, care conduce mina și își scrie numele în felurite chipuri a conturat cursul Vistulei pe tăblia goală a mesei de scris, înainte și după regularizare: fărîmele de tutun și scrumul făinos înfățișează râul¹ și cele trei guri de vărsare; chibriturile arse sînt diguri și îl stăvilesc.

Cu multe, multe asfințituri în urmă: iată-l pe domnul comisar de dig venind dinspre Kulm, unde s-a rupt digul în anul cincizeci și cinci, lîngă Kokotzko, pe unde este cimitirul menonit – la săptămîni după aceea încă mai erau sicrie prin copaci –, el însă, pe jos, pe cal sau cu barca, în redingotă și niciodată fără sticluța de arac în buzunarul larg, el, Wilhelm Ehrenthal, care scrisese în versuri, în metru antic, dar și cu mult haz, acea „Epistolă despre contemplarea digurilor“, trimisă la scurt timp după apariție, cu dedicație amicală, tuturor vătafilor de diguri, primarilor de sate și predicatorilor menoniți, el, numit aici pentru a nu mai fi numit vreodată altundeva, iată-l cum inspectează căptușeala taluzului, barajele și digurile de colmataj în susul și-n josul râului și alungă porcii de pe dig, fiindcă, potrivit regulamentului poliției agrare, paragraful opt, din noiembrie o mie opt sute patruzeci și șapte, nici un animal, fie el cu pene sau copite, nu are voie să pască și să scurme pe dig.

Soarele apunea în stînga. Brauxel frînge un chibrit: a doua gură a Vistulei a apărut fără ajutorul săpătorilor, pe doi februarie o mie opt sute patruzeci, cînd, din cauza gheții adunate, râul a străpuns cordonul litoral mai jos de Plehnendorf, a luat cu sine două sate și a îngăduit întemeierea altor două, satele pescărești Östlich-Neufähr și Westlich-Neufähr. Dar, oricît

1. Termen folosit pe parcursul romanului pentru ceea ce e cunoscut generic drept fluviul Vistula (germ. Weichsel).

de bogate ar fi în povești, bîrfe și întîmplări nemaiauzite cele două Neufähr, noi avem de-a face mai mult cu satele de la estul și de la vestul primei guri de vărsare, deși e mai nouă: Schiewenhorst și Nickelswalde, așezate de-a dreapta și de-a stînga canalului Vistulei, erau – sau sînt – ultimele sate cu feribot, fiindcă și în ziua de azi, la cinci sute de metri în josul râului, marea își amestecă apa sărată în concentrație de zero-virgulăoptlasută cu scurgerile întinsei Republici Polonia, adesea cenușii, dar de cele mai multe ori de un galben lutos.

Vorbe de descîntec: „Vistula e un râu larg, care se tot lățește în amintire, navigabil în ciuda multelor bancuri de nisip...“ – așa murmură Brauchsel și mută un rest de radieră în chip de feribot între digurile de chibrituri de pe tăblia mesei, devenită o imagine deslușită a deltei râului Vistula, și, pentru că tura de dimineață a coborît, pentru că ziua începe zgomotos cu vrăbii, îl pune acum pe coama digului de la Nickelswalde, față-n față cu soarele care apune, pe băiatul de nouă ani, Walter Matern – cu accent pe ultima silabă. El scrișnește din dinți.

Ce se petrece cînd un fiu de morar, în vîrstă de nouă ani, stă pe dig, se uită la râu, este expus soarelui care apune și scrișnește din dinți în bătaia vîntului? Asta a moștenit de la bunica lui, care a stat nouă ani țintuită în scaun, neputînd să-și miște decît ochii.

Multe lucruri trec pe apă și Walter Matern le vede. Inundații de la Montau pînă la Käsemark. Aici, cu puțin înainte de vărsare, le ajută și marea. Se zice că au fost șoareci în dig. Cînd se sparge un dig, întotdeauna se zice că au fost șoareci în el. Catolicii din partea polonă au pus șoareci în dig peste noapte – așa spun menoniții. Alții pretind că l-ar fi văzut pe *Deichgraf*¹ pe calul lui alb. Dar societatea de asigurări nu vrea să creadă nici în șoareci care scurmă și nici în *Deichgraf*-ul de la Güttdland. Cînd s-a spart digul, din cauza șoarecilor, calul cel alb a sărit cu tot cu *Deichgraf* în râul care se umfla, cum fusese scris în legendă, dar asta n-a prea folosit nimănui,

1. Vătaful obștii care construiește și întreține un dig. G. Grass combină elemente care amintesc de nuvela lui Theodor Storm *Der Schimmelreiter (Năluca)*, dar și de un text anonim apărut în 1838 în revista „Danziger Dampfboot“, *Der Deichgeschworene von Güttdland (Vătaful digului de la Güttdland)*.

fiindcă Vistula i-a luat pe toți vătafii de diguri. Și Vistula a luat toți șoarecii catolici din partea polonă. Și i-a luat pe menoniții necioplți, cei cu haine prinse în copci, dar fără buzunare, i-a luat pe menoniții mai de soi, cei cu nasturi, cheotori și cu buzunare diavolești, i-a luat și pe cei trei protestanți din Güttdland și pe profesor, socialistul. A luat vitele muginde din Güttdland și leagănele sculptate din Güttdland, a luat Güttdland cu totul: paturile din Güttdland și dulapurile din Güttdland, ceasurile din Güttdland și canarii din Güttdland, l-a luat și pe predicatorul din Güttdland – acela era necioplit și avea copci la haine –, a luat-o și pe fiica predicatorului – și cică ea fusese frumoasă.

Toate astea și multe altele erau purtate de apă. Ce poate să ducă un riu cum e Vistula? Tot ce se face bucăți: lemn, sticlă, creioane, învoielile dintre Brauxel și Brauchsel, scaune, oase și, de asemenea, asfințituri. Tot ce fusese uitat de multă vreme își face loc în amintire, plutind pe spate și pe burtă, cu ajutorul Vistulei: a apărut Adalbert¹. Adalbert vine pe jos. Securea îl lovește. Dar ducele Svantopolk² îngăduie să fie botezat. Care e soarta fiicelor lui Mestwin³? Scapă una de acolo, fugind desculță? Cine o ia cu sine? Uriașul Miligedo⁴, cel cu măciuca de oțel? Perkunos cel roșu ca focul? Palidul Pikollos, care privește mereu de jos în sus? Copilandrul Potrimpos⁵ ride și-și mestecă spicul de grâu. Sînt tăiați stejari.

1. Sfântul Adalbert din Praga (956-997), episcop de Praga, misionar creștin și martir. A fost ucis în timpul unei misiuni de creștinare a Prusiei baltice, în nordul Poloniei de azi.
2. Svantopolk al II-lea (1195-1266), duce al Pomeraniei răsăritene și susținător al creștinismului, al cărui nume este legat de întemeierea orașului „modern“ Danzig/Gdańsk.
3. Mestwin al II-lea (1220-1294), duce al Pomeraniei răsăritene, fiul lui Svantopolk al II-lea, implicat în luptele fratricide pentru supremație în Danzig. Nu a avut descendenți de sex masculin.
4. Erou prezent în legendele prusace, convertit la creștinism, care se remarcă în luptele împotriva păgînilor.
5. Zeități din mitologia baltică: Perkunos, zeul focului și al tunetului; Pikollos, zeul morții; Potrimpos, zeul războiului, al apeii și al fertilității.

Dinții scrîșnind – și fiica cea mică a ducelui Kynstute¹, care s-a dus la mănăstire; doisprezece cavaleri fără cap și douăsprezece călugărițe fără cap dansează în moară²: moara se-nvîrte domol, moara se-nvîrte mai iute, făină din suflete face, da' nu-ntrece albul zăpezii cernute; moara se-nvîrte domol, moara se-nvîrte mai iute, din blid cu doișpe cavaleri bucatele-nghite; moara se-nvîrte domol, moara se-nvîrte mai iute, în beci sînt doișpe cavaleri pe douășpe călugărițe; moara se-nvîrte domol, moara se-nvîrte mai iute, stretenia prăznuiesc, cu vînturi și lălăieli pe-ntrecute; moara se-nvîrte domol, moara se-nvîrte mai iute... dar cînd moara a ars, cu focul pornit dinăuntru, și în fața ei au oprit trăsuri pentru cavaleri fără cap și pentru călugărițe fără cap, mult mai tîrziu – asfințituri –, cînd Sfîntul Bruno³ a trecut prin foc și tîlharul Bobrowski⁴, însoțit de camaradul lui, Materna, și de care pornește totul, a dat foc la case dinainte însemnate – asfințituri, asfințituri – Napoleon înainte și după –, atunci orașul a fost asediat cu multă iscusință, pentru că au pus la încercare, de mai multe ori și cu felurite urmări, rachetele Congreve⁵: în oraș, dar și pe zidurile de apărare, pe bastioanele Wolf, Bär, Braunes Roß, pe bastioanele Aussprung, Maidloch și Kaninchen tușeau franțujii sub Rapp⁶, scui-pau polonezii sub

1. Kestutis (Kynstute) (1297-1382), duce al Marelui Ducat al Lituaniei în perioada 1345-1377.
2. Tema cavalerilor și a călugărițelor fără cap se regăsește în legenda *Die Ritter und die Nonnen (Cavalerii și călugărițele)*, culeasă și publicată de Ludwig Bechstein în 1853 în volumul *Deutsches Sagenbuch*.
3. Sfîntul Bruno sau Bonifatius din Querfurt (974-1009), arhiepiscop, misionar și martir creștin.
4. Numele Bobrowski și Materna trimit la romanul *Levins Mühle (Moara lui Levin)* al lui Johannes Bobrowski (1917-1965), poet și prozator german.
5. Rachete de război proiectate în 1804 de *sir* William Congreve (1772-1828), ofițer și inventator britanic, și folosite în timpul războaielor napoleoniene.
6. Jean Rapp (1771-1821), general francez, participant la războaiele napoleoniene și guvernator al orașului Danzig/Gdańsk, devenit „Oraș Liber“ în urma păcii de la Tilsit.

principele lor, Radziwill¹, răgușea corpul de armată al căpitanului de Chambure², cel cu un singur braț. Dar la cinci august au venit apele Sfântului Dominic, s-au cățarat fără scări pe bastioanele Braunes Roß, Kaninchen și Aussprung, au udat praful de pușcă, au înecat cu țuitori rachetele Congreve și au adus mulți pești, mai ales știuci, pe străzi și în bucătării; s-au săturat cu toții de minune, deși hambarele de pe Hopfengasse erau arse pînă în temelii – asfințituri. Tot ce îi stă bine Vistulei, ce dă culoare unui rîu ca Vistula: asfințituri, sînge, lut și cenușă. De fapt toate astea s-ar cădea să fie ale vîntului. Nu toate poruncile sînt îndeplinite; rîurile care vor să ajungă în cer se varsă în Vistula.

A doua tură de dimineață

Aici, pe masa lui Brauxel și peste digul de la Schiewenhorst, ea se rostogolește zi de zi. Iar pe digul de la Nickelswalde stă Walter Matern și scrișnește din dinți; pentru că soarele apune. Despuiate, digurile se îngustează; numai brațele morilor de vînt, niște turnuri boante de biserică și plopi – Napoleon a pus să fie plantați pentru artileria lui – stăruie pe crestele digurilor. Doar el stă acolo. Eventual, și cîinele. Dar acum a plecat, e cînd ici, cînd colo. În spatele lui, deja umbrit și sub oglinda rîului, e Werder și miroase a unt, a brînză de vaci, a brînzărie, e un miros întremător și grețos de lapte. La nouă ani, cu picioarele depărtate, cu genunchi vineții de martie, stă Walter Matern, își desface cele zece degete, mijește ochii și face să i se umfle, să capete relief, toate cicatricile de pe capul tuns scurt, mărturii ale căzăturilor, bătailor și zgîrieturilor de la sîrma ghimpată, scrișnește din dinți dinspre stînga spre dreapta – asta a moștenit-o de la bunică-sa – și caută o piatră.

Pe dig nu-i nici o piatră. Totuși el caută. Găsește bețe uscate. Însă nu poți arunca un băț uscat împotriva vîntului. Dar el vrea trebuie vrea să arunce. Ar putea s-o fluiera pe Senta, e cînd aici, cînd plecată, dar nu fluieră, doar scrișnește – asta tocește vîntul – și vrea să arunce. Ar putea să atragă asupra lui privirea lui Amsel, de la piciorul digului, făcînd hei! hei!, dar are gura plină de scrișneală și nu de hei! hei! – și totuși vrea trebuie vrea, dar nici prin buzunare nu are pietre, măcar că de obicei are mereu una sau două prin vreun buzunar. Aici pietrele se cheamă *zellacken*. Protestanții spun *zellacken*, cei cîțiva catolici: *zellacken*. Menoniții cei neciopliți: *zellacken*. Cei de soi: *zellacken*. Și Amsel, căruia îi

-
1. Principele Michal Gedeon Radziwill (1778-1850), ofițer polonez, participant la luptele pentru apărarea orașului Gdańsk în 1813, sub comanda generalului Rapp.
  2. Laurent-Augustin Pelletier de Chambure (1789-1832), general francez. În timpul asediului orașului Gdańsk a comandat compania de o sută de oameni supranumită *L'Infernale*.

place să facă excepție, tot *zellack* spune când se gîndește la o piatră; și Senta aduce o piatră când cineva îi zice: adu un *zellack*. Kriwe spune *zellacken*, Kornelius Kabrun, Beister, Folchert, August Sponagel și maioreasa von Ankum, toți spun așa; și predicatorul Daniel Kliewer din Pasewark le spune enoriașilor lui, neciopliți sau de soi: „Și numai ce a luat micul David un *zellack* și l-a lovit pe uriaș, adică pe Goliat...” Pentru că *zellack* e o piatră ușor de mînuit, cît un ou de porumbel.

Însă Walter Matern nu găsește nici în buzunare. În dreapta, numai firimituri și semințe de floarea-soarelui, în stînga, printre sfori și resturi foșnitoare de lăcuste – în vreme ce sus scrișnește, în vreme ce soarele a dispărut, în vreme ce Vistula curge, ducînd cu ea ceva din Gütthland, ceva din Montau, Amsel e aplecat și tot timpul nori, în vreme ce Senta în calea vîntului, pescărușii în vînt, digurile goale la orizont, în vreme ce soarele a dispărut, dispărut, dispărut –, el își găsește briceagul. Asfințiturile durează mai mult în regiunile estice decît în cele vestice; asta știe orice copil. Aici Vistula curge de la un cer pînă la celălalt din fața lui. La debarcaderul de la Schiewenhorst feribotul cu aburi se desprinde deja și, mergînd pieziș și sfidător împotriva cursului rîului, vrea să ducă la Nickelswalde două vagoane de marfar pentru linia spre Stutthof. Bucata de piele numită Kriwe își întoarce fața tăbăcită din bătaia vîntului și măsoară cu ochi lipsiți de gene creasta digului din față: cîteva brațe de moară care se învîrt și plop de numărat. Acum vede ceva neclintit, care nu se apleacă, dar ține mîna în buzunar. Și își lasă privirea să lunece în josul taluzului: acolo e ceva rotund, ciudat, care se apleacă, părăind că vrea să-i smulgă ceva Vistulei. E Amsel, caută haine vechi – la ce i-o fi trebuind haine vechi? –, asta știe orice copil.

Dar pielea zisă Kriwe nu știe ce a găsit în buzunar Walter Matern, cel care căuta în buzunar un *zellack*. În vreme ce Kriwe își întoarce fața din bătaia vîntului, briceagul se face tot mai cald în palma lui Walter Matern. Amsel i-l dăruise. Are trei lame, un sfredel, un ferăstrău, un dorn. Amsel grăsun roșcovan și de tot rîsul când plînge. Amsel pescuiește la picioarul digului, prin mîl, pentru că Vistula, chiar dacă tot scade cu cîte un deget, ajunge pînă la creasta digului, fiindcă de la

Montau la Käsemark sînt inundații, și aduce lucruri care înainte erau în Palschau.

Dispărut. E dincolo de dig și a lăsat în urmă un roșu care sporește întruna. Walter Matern strînge pumnul peste briceagul din buzunar – asta numai Brauxel poate s-o știe. Amsel e puțin mai mic decît Walter Matern. Senta, dusă departe, în căutare de șoareci, e cam la fel de neagră pe cît e de roșu cerul peste creasta digului de la Schiewenhorst. O pisică adusă de apă rămîne agățată printre lemnele care plutesc. Pescărușii se înmulțesc, venind în zbor: hîrtie de mătase ruptă, mototolită, netezită la loc, desfăcută larg; și ochii de sticlă, ca niște gămălii de ac, văd tot ce plutește, se agață, aleargă, stă sau doar e acolo, cum sînt cei două mii de pistrui ai lui Amsel și că el poartă o cască, cum se purtau înainte de Verdun. Și casca alunecă, trebuie împinsă înapoi spre ceafă, alunecă din nou, în timp ce Amsel pescuiește din mîl și pici de prin garduri și araci de fasole și, de asemenea, haine vechi, grele ca plumbul; pisica se desprinde, se rotește, se îndepărtează, le revine pescărușilor. Șoarecii din dig se pun din nou în mișcare. Și feribotul se tot apropie. Apa aduce un cîine mort, galben, care se rostogolește. Senta stă în calea vîntului. Pieziș și sfidător, feribotul aduce două vagoane de marfar. Apa aduce un vițel, nu mai trăiește. Vîntul se împiedică, dar nu-și schimbă direcția. Pescărușii se opresc în aer, șovăiesc. Acum Walter Matern a scos pumnul cu briceagul din buzunar – în vreme ce feribotul, vîntul și vițelul și soarele de dincolo de dig și șoarecii din dig și pescărușii la un loc – și, pe cînd Vistula curge, l-a ridicat, ținîndu-l în fața puloverului și, pe fundalul tot mai roșu, toate încheieturile lui se fac albe ca varul.

A treia tură de dimineață

Orice copil dintre Hildesheim și Sarstedt știe ce se scoate din mina lui Brauksel, care se află între Hildesheim și Sarstedt.

Orice copil știe de ce regimentul de infanterie o sută douăzeci și opt¹ a fost nevoit să părăsească la Bohnsack casca de oțel pe care o poartă Amsel, împreună cu alte căști de oțel, pe lângă un morman de uniforme de postav și câteva bucătării de campanie, atunci când a plecat cu trenul în anul douăzeci².

Pisica a apărut din nou. Orice copil o știe: nu e aceeași pisică, numai șoarecii nu o știu și pescărușii nu o știu. Pisica e udă udă udă. Acum trece ceva, nu e ciine, nu e oaie, e un dulap. Dulapul nu se ciocnește cu feribotul. Și când Amsel scoate din mîl un arac de fasole și pumnul lui Walter Matern începe să tremure pe briceag, o pisică dă de libertate: cea a largului mării, care ajunge pînă la cer, într-acolo se-ndreaptă ea. Pescărușii se împuținează, șoarecii din dig se mișcă, Vistula curge, pumnul de pe briceag tremură, vîntul se cheamă de nord-vest, digurile se subțiază, largul mării se proptește cu tot ce are împotriva rîului, soarele încă apune, tot mai mult, feribotul încă se apropie, tot mai mult, aducînd două vagoane de marfar: feribotul nu se răstoarnă, digurile nu se sparg, șoarecii nu se tem, soarele nu vrea să se întoarcă, Vistula nu vrea să se întoarcă, feribotul nu vrea să se întoarcă, pisica nu vrea, pescărușii nu vor, nici norii, nici regimentul de infanterie, Senta nu vrea să se

1. Regiment de infanterie din divizia 36 a armatei prusace, cantonat în Danzig și desființat odată cu demobilizarea armatei germane după Primul Război Mondial.
2. Aluzie la proclamarea Orașului Liber Danzig în 1920, conform Tratatului de la Versailles, care îl desprindea de Germania.

întoarcă la lupi, ci cumintecumintecuminte... Nici Walter Matern nu vrea să lase briceagul dăruit de Amsel cel gras scund umflat să se întoarcă în buzunar; dimpotrivă, pumnul strîns pe cuțit reușește să se facă puțin și mai alb. Și deasupra dinții scrișnesc de la stînga la dreapta. În vreme ce curge vine dispăre duce se rotește crește și descrește, pumnul de pe briceag se destinde și tot sîngele alungat năpădește acum mîna abia strînsă: Walter Matern repede spre spate pumnul care ține obiectul înfierbîntat, stă doar într-un picior, talpă, vîrf, pe cinci degete dintr-o gheată cu șireturi, își saltă greutatea, fără ciorap în gheată, lasă toată greutatea să-i lunece în mîna dată la spate, nu țintește, aproape că nu mai scrișnește; și, în acea clipă pierdută, care curge încremenește clipa pierdută – fiindcă nici Brauchsel nu poate să-l salveze, pentru că a uitat, a uitat ceva –, acum deci, când Amsel își ridică privirile din putregaiul de la piciorul digului, împingîndu-și spre ceafă casca de oțel cu dosul mîinii stîngi și cu o parte din cei două mii de pistrui ai lui spre o altă parte din cei două mii de pistrui ai lui, mîna lui Walter Matern e departe, în față, goală, ușoară, și pe ea se văd doar urmele lăsate de un briceag care avea trei lame, un sfredel, un ferăstrău și un dorn; în a cărui carcasă se prinsese o crustă de nisip, marmeladă, ace de pin, rumeguș și puțin sînge de cîrțiță; a cărui valoare de schimb ar fi fost o sonerie nouă de bicicletă; pe care nimeni nu-l furase, pe care Amsel, cu banii cîștigați de el, îl cumpărase din magazinul mamei lui și-l dăruise apoi prietenului său, Walter Matern; care vara trecută țintuise un fluture pe poarta de la hambarul lui Folchert, care nimerise patru șobolani într-o singură zi sub pontonul feribotului lui Kriwe, care era cît pe-aci să atingă un iepure în dune și care, cu două săptămîni în urmă, nimerise o cîrțiță înainte s-o fi prins Senta. În palmă se văd în continuare urmele lăsate de același cuțit cu care Walter Matern și Eduard Amsel și-au zgîriat brațul pe cînd aveau opt ani și voiau să devină frați de cruce, pentru că așa le povestise lor că se face Kornelius Kabrun, care fusese în partea germană a Africii de Sud-Vest și știa de hotentoți.